

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАРОДНІ ІГРИ

С.А. Рекша, Л.І. Погребенник

Народні ігри створені народом так само, як казки, приказки, загадки, вони передаються з покоління в покоління. В їх змісті відбито національну психологію кожного народу: «У всіх народів існує чималий запас ігор, котрі якоюсь мірою відбивають побут народу».

Ігри та забави становлять чималий розділ народної дидактики й охоплюють найрізноманітніші її аспекти: народознавчий, мовленнєвий, математичний, природничий, пізнавальний, розважальний, оздоровчий тощо. Народні ігри супроводжують свята та національні обряди, у їх змісті відбиті сезонні явища, звичаї, пов'язані з хліборобською та землеробською працею.

Народні ігри – це історія народу, оскільки вони відображають соціальне життя кожної епохи. З допомогою народних ігор діти опановують перші елементи грамотності, вивчаючи напам'ять вірші, скоромовки, лічилки. Окремі ігри розвивають і математичні здібності.

Переважна більшість абеткових істин дитинства народ-жувалась у середовищі простого народу й виконувала певні функції людського співжиття. Ігри відкривали дітям живу історію свого народу, вчили любити народних героїв і ненавидіти кривдників. Вуличні ігри були і своєрідним «дитячим садком». Батьки багатодітних родин постійно були в полі, і діти об'єднувались для ігор у самостійні осередки. Такі забави були не тільки формою дозвілля, але й своєрідною школою, де засвоювались перші абетки життя дитини.

Своїм корінням українські народні ігри сягають доісторичних, ще язичницьких часів. Наші предки жили в тісних зв'язках із природою і їх господарські заняття та світогляд єдналися з явищами природи. Вони вірили в сили природи, шанували богів, що правлять світом і сприяють добру та щастю. Прихід весни зустрічали веснянками, в яких тісно поєднувались хоріві пісні з іграми й танцями. Поворот Сонця з літа на осінь знаменувало свято Івана Купала.

Із часом обрядові дійства наших предків утратили своє ритуальне значення й від них лишилися тільки молодіжні та дитячі забави. Будь-які зібрання дорослих і дітей супроводжувались ігровою діяльністю, найбільш поширеними різновидами якої були біг, скачки, стрільба з лука, кулачні бої, метання спису, а жінки та діти водили хороводи. Участь у грі дозволяла людині відійти від проблем повсякдення, запобігала виникненню сумніву й недовіри до своїх сил.

Час вносить зміни у зміст ігор, створює багато різних варіантів, тільки їх рухлива основа залишається незмінною. Гра включає всі види природних рухів: ходьбу, біг, стрибки, метання, лазіння, вправи з предметами, а тому є незамінним засобом фізичного виховання дітей. Світ ігор дуже різноманітний: рухливі, сюжетні, народні, рольові, спортивні, імітаційні, групові, ігри-естафети, ігри-забави, ігри-змагання тощо.

Фізична культура українців тісно пов'язана з календарною обрядовістю. В календарній обрядовості українців існує чимало різноманітних свят невід'ємним компонентом яких виступає рухова активність та народні традиції, пов'язані зі здоровим способом життя. Складовою великодньої обрядовості, яка передбачала прояв різноманітних фізичних якостей і вимагала демонстрацію відповідного рівня фізичної підготовленості, виступали, насамперед, рухливі ігри.

Народні ігри залишаються і нині органічною складовою системи свят, обрядів, звичаїв, пов'язаних із кожною порою року. Характерною є своєрідна диференціація тих чи інших ігор та забав за віком і статтю, що передбачало наявність дитячих, парубочих та дівочих обрядових ігор. Фізичні якості найширше проявлялися саме в парубочих іграх. Парубочі ігри здебільшого носили характер змагання у спритності, прудкості та силі.

Окрім молодіжних забав та розваг існували й своєрідні дитячі ігрові обряди. Гра була своєрідним засобом, що мав комплексний вплив як на розвиток фізичних так і морально-вольових якостей.